Dit document is gedownload door () op March 29, 2024.
Mag alleen gekopieerd worden voor gebruik binnen de school van 'gebruiker'. Zie ook de abonnementsvoorwaarden van Leapo.

Nepnieuws?!

Tijdens deze les gaan de leerlingen ervaren dat fake news in veel verschillende vormen voorkomt en vaak lastig is om te herkennen. Ook leren ze wat clickbaits zijn en waar die voor gebruikt worden. Ze maken kennis met deepfake en ze zien wat de invloed van technologie op (nep)nieuws is. Daarnaast krijgen ze krijgen tips om berichten te controleren op echtheid. De les heeft zowel doe- als praatopdrachten en is daardoor afwisselend en interactief.
Totale duur: 1 uur

VERBINDING MET BEROEPEN EN DE ARBEIDSMARKT

Zo zetten journalisten en factcheckers de skills uit deze les ook in om te controleren of berichten kloppen of niet voordat ze gepubliceerd worden. Universiteiten (http://nieuwscheckers.nl/), kranten en nieuwsmedia (https://www.nu.nl/nucheckt) gebruiken dit al volop in de strijd tegen fake news.

LESOPBOUW

- Introductie: Spelen van een korte quiz: nep of echt? (10 min)
- Verdieping: Wat is nepnieuws, welke vormen zijn er en hoe kun je het herkennen? (25 min)
- Doen: Zelf een (nep)nieuwsbericht maken en in gedeelde presentatie zetten (25 min)
- Afronding: Spelen van een quiz met de eigengemaakte nieuwsberichten, nep of echt (10 min).

★TIP

Dit laatste onderdeel kun je ook op een later moment doen.

VOORBEREIDING & BENODIGDHEDEN

Van tevoren kun je een aantal dingen doen:

- Lees de handleiding en lesbrief
- Digi-bord met internetverbinding: klik door de slides voor op het digibord en bekijk de links en de filmpjes vast een keer
- Kies voor opdracht 4a (met computer) of opdracht 4b (zonder computer) van de lesbrief. Print aan de hand daarvan de lesbrief uit voor de leerlingen (met of zonder opdracht 4b).
- Maak vast een Google presentatie en deel die met alle leerlingen. Als dit niet via mailadressen kan dan kan de presentatie ook op een andere plek gezet worden waar de kinderen allemaal bij kunnen. Zorg er wel voor dat ze allemaal in dezelfde presentatie werken.
- Maak op thefakenewsgenerator.com vast zelf een bericht en zet het in een presentatie. Je ziet dan waar de kinderen eventueel tegenaan kunnen lopen.

DOEL VAN DE LES

Domein curriculum 2021	Leerdoelen digitale vaardigheden	Kerndoel vak	21st century skills
1 Toepassen & ontwerpen DG3.1 Interacteren met digitale technologie.	**1 Mediawijsheid** De leerling denkt kritisch na over de betrouwbaarheid van een mediaboodschap.	**1 Taal** De leerlingen leren naar inhoud en vorm teksten te schrijven met verschillende functies, zoals: informeren, instrueren, overtuigen of plezier verschaffen.	**1 Kritisch denken**
	2 ICT basisvaardigheden De leerling kan projectmatig samenwerken met meerdere klasgenoten in eenzelfde bestand of opslaglocatie.		**2 Creatief denken**

Stichting FutureNL ontwikkelt onafhankelijk lesmateriaal. © 2019 Iedereen mag deze les downloaden, delen en uitprinten (alleen niet als je er geld mee wilt verdienen). Doen! Creative Commons licence: CC BY-NC-ND 4.0. Deze les is gemaakt door Liesbeth Mol.

Dit document is gedownload door () op March 29, 2024.
Mag alleen gekopieerd worden voor gebruik binnen de school van 'gebruiker'. Zie ook de abonnementsvoorwaarden van Leapo.

INTRODUCTIE

Openingsslide

Slide 1, Doen

Vertel: We gaan een korte quiz spelen om te kijken of jullie weten wat echt of nep is. Op je werkblad kun je per nieuwsbericht aangeven of het echt is of nep. Ik speel de quiz mee op het digibord en zal steeds op 'echt' klikken om jullie niet te beïnvloeden. Na de quiz krijgen jullie de antwoorden te zien.
Klik op de link (https://www.volkskrant.nl/kijkverder/2016/nepnieuws/) op de dia en speel de quiz met de klas. De leerlingen kunnen in hun lesbrief aankruisen of een bewering nep of echt is. De leerkracht kiest op het bord bij alle berichtjes 'echt', om hiermee de kinderen niet te beïnvloeden.
Na afloop van de quiz bekijk je de antwoorden samen met de klas. Ga verder niet inhoudelijk in op de berichten, het gaat er om dat de kinderen ervaren hoe moeilijk het is om nep van echt te onderscheiden.

BEROEPENSLIDE/ARBEIDSMARKT

Slide 2, Handig om te leren om...

Vertel: Het is een behoorlijke klus om alle berichten die binnenkomen bij redacties van kranten, nieuwsprogramma's en websites te controleren. Dit wordt gedaan door journalisten en factcheckers (= feitencontroleurs). Zij proberen te achterhalen of het bericht klopt voordat het in de krant of op het journaal wordt gepubliceerd. Dat moet natuurlijk wel zo snel mogelijk gebeuren, anders is het geen nieuws meer. En daardoor gaat het ook wel eens mis, om nieuwsberichten zo snel mogelijk aan de mensen door te kunnen geven, glipt er wel eens een nepbericht tussendoor.
Er zijn trouwens ook al computers die fake news van echt nieuws kunnen onderscheiden, maar of we daar nou blij van worden?

VERDIEPING

Slide 3, Luisteren

Vertel: Jullie hebben gemerkt hoe moeilijk het is om echt van nepnieuws te onderscheiden. We hebben het vandaag over nepnieuws, ook wel fake news genoemd, maar wat is dat eigenlijk? Welke soorten zijn er? En waarom wordt er gebruik gemaakt van fakenews? Klik door naar de volgende dia.

Stichting FutureNL ontwikkelt onafhankelijk lesmateriaal. © 2019 Iedereen mag deze les downloaden, delen en uitprinten (alleen niet als je er geld mee wilt verdienen). Doen! Creative Commons licence: CC BY-NC-ND 4.0. Deze les is gemaakt door Liesbeth Mol.

Dit document is gedownload door () op March 29, 2024.
Mag alleen gekopieerd worden voor gebruik binnen de school van 'gebruiker'. Zie ook de abonnementsvoorwaarden van Leapo.

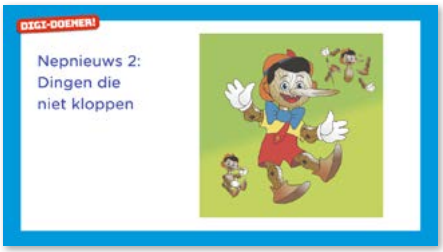
Slide 4, Luisteren

Vertel: De eerste vorm van nepnieuws is die van satire, iets voor de grap verkeerd als nieuws brengen. In Nederland is De Speld een bekend online nieuwsmagazine dat satirische berichten plaatst. Ze zijn vergelijkbaar met het Amerikaanse The Onion (De Ui).
Vraag aan de klas: Waarom zouden ze op deze manier nepnieuws verspreiden? **Antwoorden**: Voor vermaak of om gedrag van bijvoorbeeld politici te bekritiseren.
Een andere vorm van nepnieuws voor de grap zijn 1-aprilgrappen. Het jeugdjournaal verzamelde er een paar (klik op de tweede link).

Slide 5, Luisteren

Vertel: Deze vorm gaat over nieuws dat gewoon niet klopt. Er worden foto's of video's bewerkt of er worden dingen geschreven die niet waar zijn. Klik op de bijbehorende link en vertel vervolgens: Je ziet hier een bericht dat op Twitter werd gezet nadat er in een café in Groningen iets ergs was gebeurd. Het bleek niet te kloppen, de dader was een blanke man uit Nederland en geen gekleurde man. Vraag aan de klas: Waarom zou deze verkeerde informatie op Twitter worden gezet? **Antwoord**: Bijvoorbeeld het in een kwaad daglicht zetten van buitenlanders. Bijvoorbeeld door mensen die vinden dat er teveel buitenlanders in Nederland zijn.

Slide 6, Luisteren

Vertel: Een vorm van nepnieuws dat gewoon niet klopt is deepfake. Het is een redelijk nieuwe techniek die wordt gebruikt om video's te veranderen zodat het lijkt of iemand iets zegt terwijl die persoon dat helemaal niet gezegd heeft. Best een beetje griezelig natuurlijk! Kijk maar eens naar het filmpje van Arjen Lubach. Dit lijkt best grappig, maar het kan natuurlijk helemaal verkeerd gebruikt worden, bijvoorbeeld door politici iets te laten zeggen waardoor ze ruzie kunnen krijgen met andere mensen of landen. Wie herken je allemaal in het filmpje?
Antwoorden: Lubach, Thierry Baudet, Koning Willem Alexander, Martien Meiland en Yvon Jaspers.

Slide 7, Luisteren, praten met de klas

Vertel: Deze vorm wordt vooral gebruikt bij onderwerpen waar nog volop over wordt gediscussieerd. Een bekend voorbeeld zijn de klimaatveranderingen. Veel mensen weten er nog te weinig van af en er wordt van alles geroepen en online gezet. In dit artikel wordt nieuws over de klimaatverandering onderzocht. In het bericht staat dat de mens niet verantwoordelijk is voor de klimaatveranderingen. Dat blijkt niet te kloppen.
Waarom zouden mensen dit soort berichten verspreiden?
Antwoord: Bijvoorbeeld om twijfel te zaaien. Er zijn bedrijven die er voordeel van hebben als er minder steun is voor de mening van de wetenschappers over de klimaatveranderingen. Denk bijvoorbeeld aan olie- of gasleveranciers of autofabrieken.

Stichting FutureNL ontwikkelt onafhankelijk lesmateriaal. © 2019 Iedereen mag deze les downloaden, delen en uitprinten (alleen niet als je er geld mee wilt verdienen). Doen! Creative Commons licence: CC BY-NC-ND 4.0. Deze les is gemaakt door Liesbeth Mol.

Dit document is gedownload door () op March 29, 2024.
Mag alleen gekopieerd worden voor gebruik binnen de school van 'gebruiker'. Zie ook de abonnementsvoorwaarden van Leapo.

Slide 8, Luisteren

Vertel: Nieuws kan ook 'nep' worden als uitspraken die letterlijk gedaan zijn, uit hun context gehaald worden, vaak om ze te versimpelen. We horen bijvoorbeeld politici hierover klagen als zij een spraakmakend interview hebben gegeven. Zij herkennen zichzelf niet meer in de manier waarop het gepubliceerd is. Het kan ook gebruikt worden door de mensen als een soort excuus, als ze eigenlijk niet willen toegeven dat ze iets gezegd hebben wat misschien niet zo handig was.

Slide 9, Luisteren, praten met de klas

Vertel: Een ander bekend verschijnsel, en ook een soort van nepnieuws zijn clickbaits oftewel klikaas. Dit zijn links naar een artikel, met een sensationele titel die er voor zorgt dat je heel erg nieuwsgierig wordt, waardoor je al snel geneigd bent om op deze link te klikken. Het doel is bereikt: je bezoekt de site waardoor de eigenaar van die site reclame-inkomsten ontvangt. Facebook kan inmiddels bepaalde soorten clickbaits herkennen en verwijderen. Maar herken jij ze ook? In je lesbrief staan drie gewone links. Kies er één uit en maak daar een sensationele clickbait van.

Slide 10, Praten en denken

Voordat je de video start vertel je de kinderen dat ze in deze video manieren gaan zien om zelf te onderzoeken of iets nep is of niet. In de lesbrief staat een woordspin waar ze de woorden in kunnen vullen die genoemd worden in de video.
Laat het filmpje zien tot 2.32 min. (vanaf daar gaat het over nepprofielen op social media) en laat de leerlingen ondertussen de woordspin zoveel mogelijk invullen.
Ze kunnen bijvoorbeeld de volgende woorden opschrijven: internet, bron, nepnieuws, websites, datum, schrijver, wat wil de schrijver, schrijfstijl, waar staat het bericht, aantal meningen, controleer de foto.
Je kunt ervoor kiezen het filmpje nog een tweede keer te laten zien om de opgeschreven woorden samen te controleren.

DOEN

Slide 11, Doen

Plugged:
Vertel: Jullie gaan nu in tweetallen een nieuwsberichtje maken en je beslist zelf of het nepnieuws is of echt. Je maakt het in een google presentatie die ik al met jullie heb gedeeld. Elk tweetal krijgt van mij een nummer, je plaatst je berichtje op de juiste dia in de presentatie. Als alle berichtjes erin zitten gaan we kijken of jullie weten welke berichtjes waar zijn en welke nep.
Volg de stappen op het stappenplan. Laat eventueel de site van thefakenewsgenerator.com zien.

Stichting FutureNL ontwikkelt onafhankelijk lesmateriaal. © 2019 Iedereen mag deze les downloaden, delen en uitprinten (alleen niet als je er geld mee wilt verdienen). Doen! Creative Commons licence: CC BY-NC-ND 4.0. Deze les is gemaakt door Liesbeth Mol.

Dit document is gedownload door () op March 29, 2024.
Mag alleen gekopieerd worden voor gebruik binnen de school van 'gebruiker'. Zie ook de abonnementsvoorwaarden van Leapo.

Slide 12, Doen

Unplugged:
Als deze opdracht niet op een computer gedaan kan worden dan kan er ook voor gekozen worden om de kinderen een bericht te laten schrijven op de bijgeleverde bijlage met website-achtergrond. Leg in dat geval uit hoe een artikeltje eruit ziet door op het bord een online krant of nieuwssite te laten zien. Als ze tijd over hebben kunnen ze er nog een afbeelding bij tekenen.
De quiz zou dan op een ander moment gedaan kunnen worden, als alle berichten van de tweetallen gescand zijn en in een presentatie gezet.

AFRONDING

Slide 13, Luisteren en doen

Vertel: In deze les heb je geleerd wat nepnieuws is, in welke vormen het voorkomt en hoe je het kunt herkennen. Je weet nu wat clickbaits zijn en wat deepfake is. Je hebt samengewerkt in een gedeeld document en daar staan nu al jullie nieuwsberichtjes in. We zullen eens kijken wie het nepnieuws herkent!
Speel de quiz met de klas. Het makkelijkst is om met vingers te werken, wie denkt dat dit bericht nep is? De makers doen bij hun eigen bericht uiteraard niet mee! Na elk bericht moeten de makers vertellen wie er gelijk heeft, echt of nep!

Stichting FutureNL ontwikkelt onafhankelijk lesmateriaal. © 2019 Iedereen mag deze les downloaden, delen en uitprinten (alleen niet als je er geld mee wilt verdienen). Doen! Creative Commons licence: CC BY-NC-ND 4.0. Deze les is gemaakt door Liesbeth Mol.